

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ.

Стабільність і ефективність діяльності комерційного банку в умовах ринкової економіки вирішальною мірою залежать від результатів аналітичної роботи, спрямованої на оцінку кредитоспроможності потенційних позичальників, тобто їх здатності своєчасно і в повному обсязі погасити отримані в банку кредити й нараховані за ними проценти. Прибутковість же кредитного портфелю банку загалом визначається конкретним складом клієнтури, серед якої можуть бути господарюючі суб'єкти, що мають різного роду фінансові труднощі, зумовлені як екзогенними, так і ендогенними факторами (неадекватність продукції, що випускається, потребам ринку, неправильна організація виробництва і збуту, неефективний фінансовий менеджмент та ін.). Тому необхідною умовою безпосередньої організації кредитного процесу в кожному комерційному банку є глибокий всесторонній аналіз фінансового стану клієнта, що може визначити ті чи інші вузькі місця у його діяльності й застерегти банк від надмірно ризикованих кредитних вкладень. Суть подібної аналітичної роботи полягає у розрахунку системи показників, які характеризують різні аспекти діяльності господарської організації, а їхня динаміка дає можливість банку реально оцінити перспективи повернення наданих позик.

Практика розрахунку показників кредитоспроможності комерційними банками розвинутих країн, що отримує все більшого поширення і в Україні, передбачає проведення аналізу фінансового стану потенційного позичальника за такими основними напрямками:

- оцінка ліквідності (платоспроможності) підприємства;
- аналіз фінансової стійкості позичальника;
- оцінка ефективності господарської діяльності.

Платоспроможність клієнта банку визначається рівнем ліквідності його балансу, яка пов'язана з відповідністю структури активу й пасиву та вказує на здатність позичальника вивільнити з господарського обороту грошові кошти для погашення боргових зобов'язань. Найважливішими показниками, що характеризують платоспроможність клієнта банку, є коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт покриття.

Коефіцієнт ліквідності відображає, яка частина короткострокових зобов'язань (КЗ) позичальника може бути погашена за рахунок грошових коштів на його банківських рахунках та в касі (ГК), а також короткострокових фінансових вкладень (КФВ) — переважно дебіторської заборгованості, яка характеризує перспективи надходження коштів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги.

$$Kл = \frac{ГК + КФВ}{КЗ}$$

Оптимальна величина даного показника повинна становити не менш, як 0,5. Водночас значне підвищення цієї величини може свідчити про нераціональне використання коштів або значну частку дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт покриття вказує на можливість позичальника покривати короткострокові зобов'язання за рахунок власних оборотних коштів, що включають також матеріальні ресурси (МР) — запаси товарно-матеріальних цінностей, готової продукції і товарів.

$$Kп = \frac{ГК + КФВ + МР}{КЗ}$$

Коефіцієнт покриття, як правило, повинен перевищувати рівень 0,6, хоча деякими банками оптимальне значення даного показника встановлюється в 1,0.

Фінансова стійкість підприємства визначається за допомогою показників, що вказують на роль власних коштів позичальника у забезпеченні його господарської діяльності. Серед таких показників найважливіше значення мають коефіцієнт автономії та коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів.

Коефіцієнт автономії (незалежності) відображає рівень забезпеченості господарської діяльності підприємства власними джерелами коштів (ВД), вказуючи на їхню частку в загальному валютному балансу (ВБ).

$$Kа = \frac{ВД}{ВБ}$$

Оптимальне значення коефіцієнта незалежності повинно перевищувати 0,5.

Коефіцієнт співвідношення позичених коштів (ПК) і власних коштів підприємства (ВК) відображає, скільки позичених коштів припадає на кожен грошову одиницю, вкладену у власні кошти, характеризуючи таким чином ступінь залежності господарської діяльності позичальника від зовнішніх джерел надходження ресурсів.

$$K_v = \frac{ПК}{ВК}$$

Граничне значення цього показника не повинно перевищувати 1,0.

Ефективність господарської діяльності клієнтів комерційні банки здебільшого оцінюють через систему показників рентабельності підприємства, тобто співвідношення величини отриманого ним прибутку з певною базою. У такий спосіб може бути розрахована:

- загальна рентабельність підприємства, тобто співвідношення прибутку і середньорічної вартості основних виробничих фондів і оборотних коштів;
- рентабельність продаж, що розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції до загальної суми виручки;
- рентабельність капіталу, тобто співвідношення прибутку та середньорічної суми валюти балансу;
- рентабельність власного капіталу як відношення прибутку до середньорічної суми власних джерел формування коштів.

Слід зазначити, що розглянута система показників фінансового стану підприємства складає далеко не повний перелік можливих варіантів та напрямів аналітичної роботи банку щодо оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника. На сьогодні кожним комерційним банком в Україні застосовується та чи інша методика аналізу фінансового стану господарських організацій, яка передбачає розрахунок певного числа коефіцієнтів. Однак реальні проблеми з поверненням наданих позик, які виникають у багатьох вітчизняних комерційних банків, вказують на крайню низьку ефективність цієї роботи, що створює негативні тенденції у формуванні надмірно ризикованих кредитних портфелів. Методика оцінки фінансового стану позичальників у багатьох банках залишається недосконалою і досить часто носить суто формальний характер, тоді як саме розрахунок показників кредитоспроможності та визначення надійності партнера з цієї точки зору повинен стати основною і необхідною умовою укладення кредитного договору.

Одним із напрямів до вирішення зазначених проблем може стати розробка Національним банком України уніфікованих методик оцінки фінансового стану позичальників з обов'язковим, а не рекомендованим застосуванням усіма комерційними банками у кредитних відносинах з господарськими організаціями. Крім того, розрахунок показників, які характеризують фінансовий стан позичальника, повинен здійснюватись у динаміці, за кілька звітних періодів з тим, щоб оцінити прогнозовані результати діяльності позичальника, майбутні можливості отримання ним доходів, що дасть змогу реально оцінити гарантії повернення кредиту в установленний строк. Необхідно також вирішити проблему із створенням у банківській системі єдиних інформаційних баз даних про діяльність позичальників, які систематично не виконують своїх фінансових зобов'язань перед комерційними банками, що є ефективним засобом зниження рівня ризику для банку за кредитними угодами.

Хорунжак Н.М., к.е.н.,
ст.викладач кафедри ЕОКНС.

УМОВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИТУАЦІЇ.

Сучасний розвиток економіки України значною мірою залежить від фундаментальних галузей народного господарства: промисловості та сільського господарства. Створені в матеріальному виробництві блага є невід'ємною часткою національного багатства країни. Від їх наявності залежить рівень життя народу та місце держави в міжнародному світі. На жаль, сьогоднішній спад виробництва свідчить про нестійке становище України і створює думку про те, що наша держава не може бути рівноправним партнером у вирішенні економічних проблем. Тому вибір стратегії і тактики розвитку економіки набуває особливої актуальності. Курс на сприяння розвитку промисловості без пріоритетного розвитку сільського господарства, як свідчить досвід, не дозволяє вивести країну з кризового стану.

Багато вчених схильються до думки, що лише у сільському господарстві, завдяки природній родючості землі, можна одержувати прибуток, не зачіпаючи інтересів виробників та споживачів. Однак, на превеликий жаль, урожайність сільськогосподарських культур в